

Sieci komputerowe

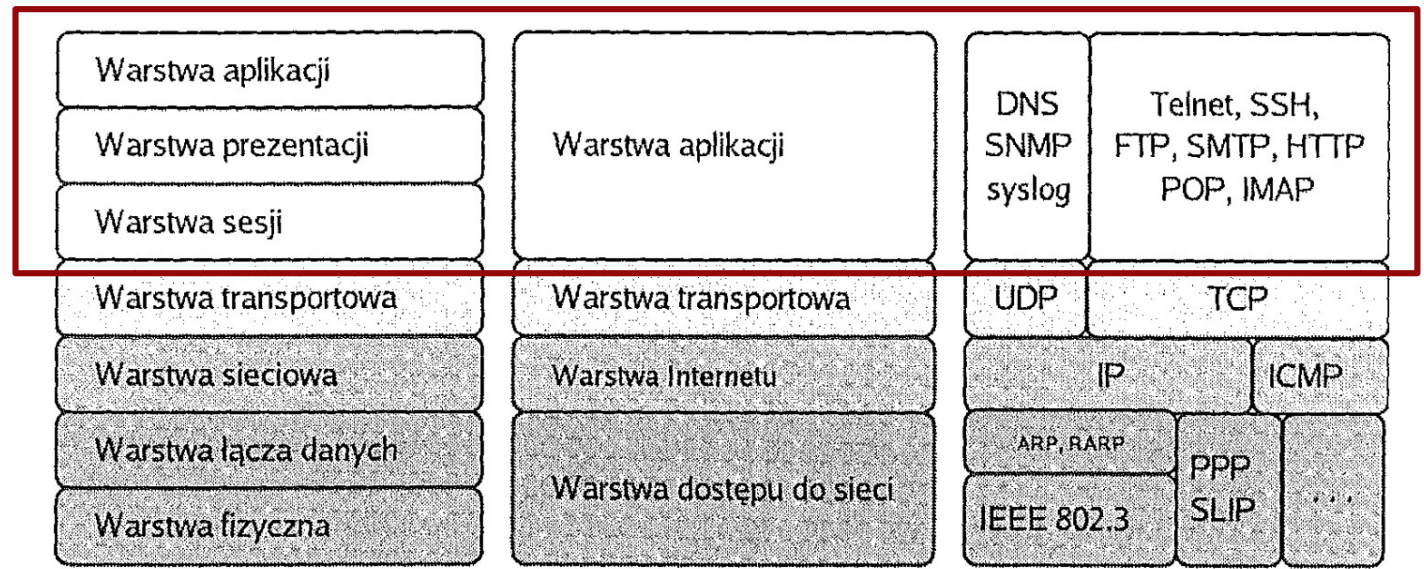
Wykład 5
23.03.2022

dr inż. Łukasz Graczykowski
lukasz.graczykowski@pw.edu.pl

Semestr letni 2021/2022

Warstwa aplikacji

Usługi sieciowe

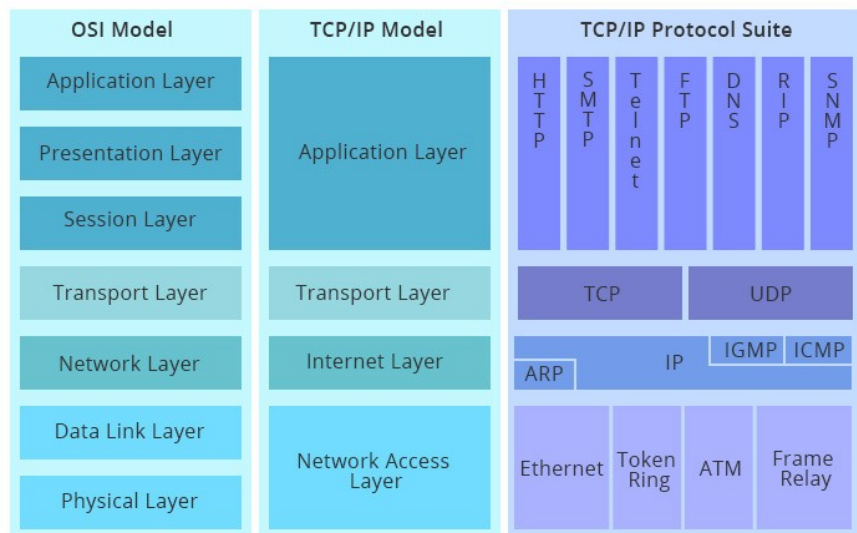
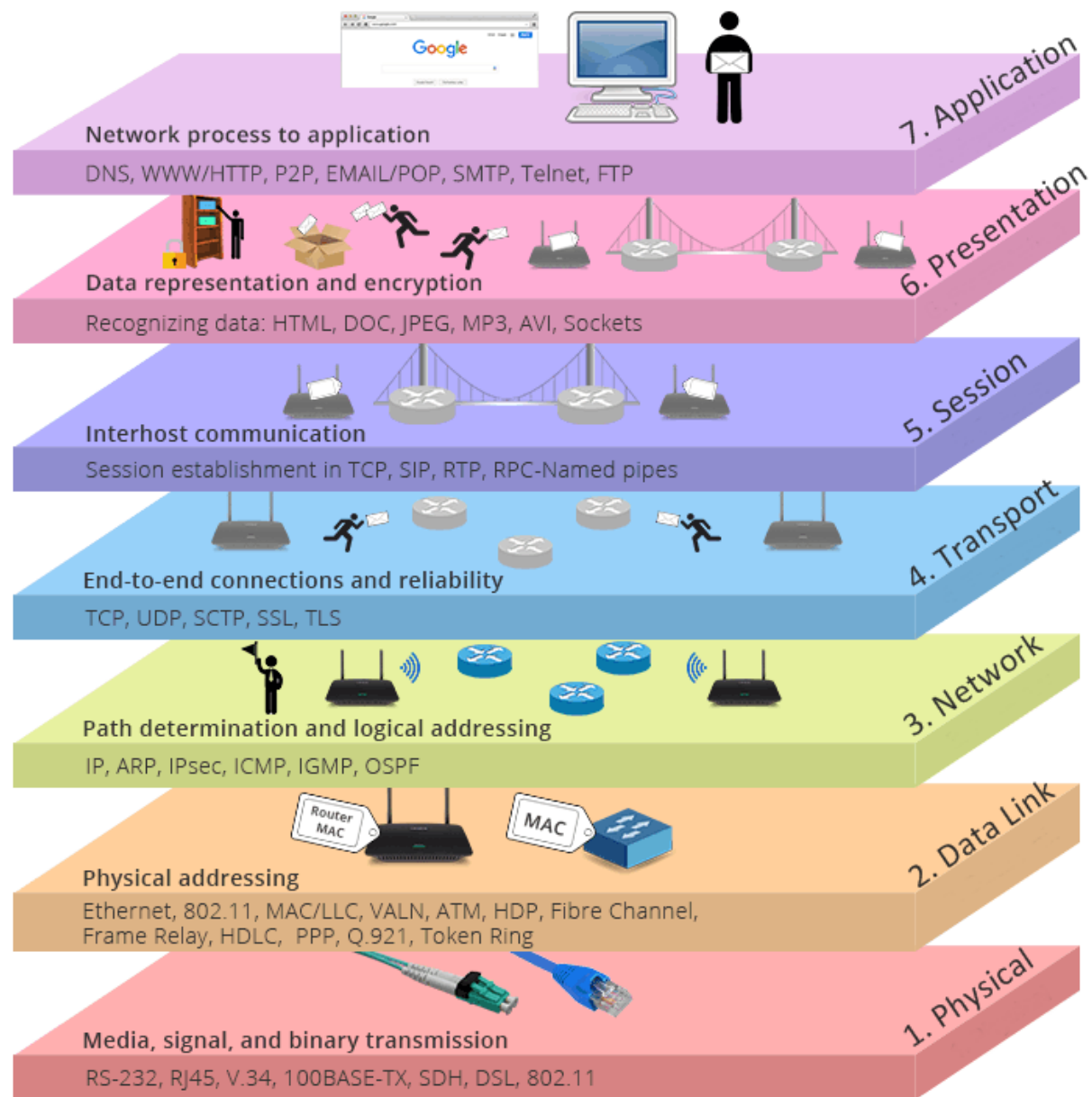
Model ISO/OSI

Model TCP/IP

Przykładowe protokoły

Warstwa aplikacji

- W modelu ISO/OSI wyróżniamy w zasadzie trzy górne warstwy:
 - warstwa sesji
 - warstwa prezentacji
 - warstwa aplikacji
- W praktyce to aplikacje TCP(UDP)/IP realizują zadania ostatnich 3 warstw

Warstwa aplikacji

- W ostatniej warstwie działają protokoły komunikacji, które używane są przez finalne aplikacje komunikujące się z użytkownikiem
- Część z nich już poznaliśmy (np. DNS czy DHCP)
- Protokoły zapewniają możliwość korzystania z różnych usług dostępnych w sieci, np.:
 - WWW/HTTP – przeglądanie stron internetowych
 - FTP – serwery plików
 - SMTP – wysyłanie/odbieranie e-mail'i
 - POP oraz IMAP – odczytywanie e-maili z serwera przez aplikacje klienckie
 - SSH – bezpieczne logowanie
 - LDAP – usługi katalogowe (np. wspólne usługi drukarek, logowanie, itp.)
 - ... itp./itd.

Standaryzacja – Request for Comments

- Protokoły definiowane są przez **RFC** (*Request for Comments*)
- Utrzymywane są przez **IETF** (*Internet Engineering Task Force*)
- <https://www.ietf.org/standards/rfcs/>

Network Working Group
Request for Comments: 1945
Category: Informational

T. Berners-Lee
MIT/LCS
R. Fielding
UC Irvine
H. Frystyk
MIT/LCS
May 1996

Hypertext Transfer Protocol -- HTTP/1.0

Status of This Memo

This memo provides information for the Internet community. This memo does not specify an Internet standard of any kind. Distribution of this memo is unlimited.

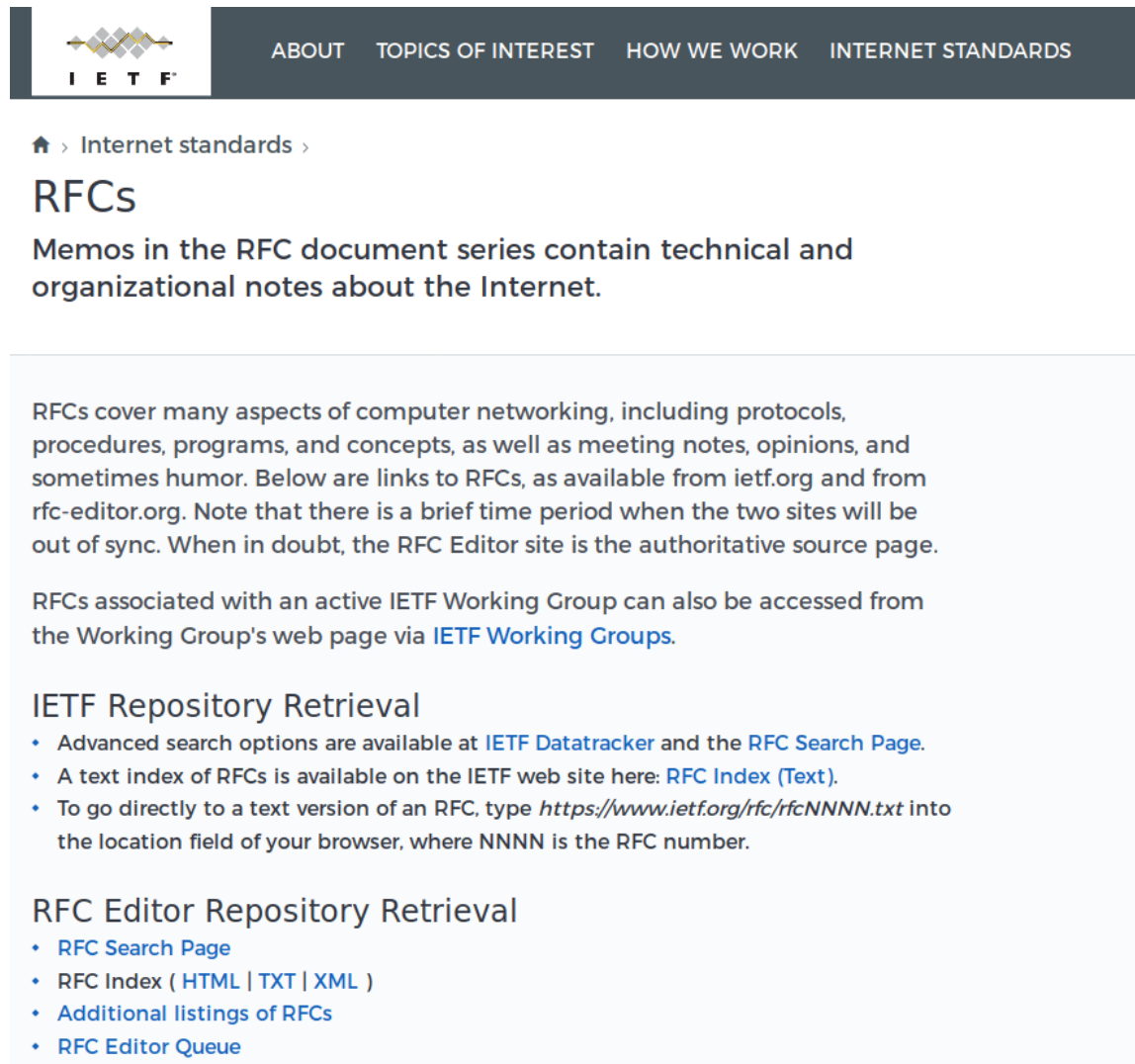
IESG Note:

The IESG has concerns about this protocol, and expects this document to be replaced relatively soon by a standards track document.

Abstract

The Hypertext Transfer Protocol (HTTP) is an application-level protocol with the lightness and speed necessary for distributed, collaborative, hypermedia information systems. It is a generic, stateless, object-oriented protocol which can be used for many tasks, such as name servers and distributed object management systems, through extension of its request methods (commands). A feature of HTTP is the typing of data representation, allowing systems to be built independently of the data being transferred.

HTTP has been in use by the World-Wide Web global information initiative since 1990. This specification reflects common usage of the protocol referred to as "HTTP/1.0".

The screenshot shows the IETF website's 'RFCs' page. At the top is the IETF logo and a navigation bar with links: ABOUT, TOPICS OF INTEREST, HOW WE WORK, and INTERNET STANDARDS. Below the navigation bar is a breadcrumb trail: Home > Internet standards > RFCs. The main heading is 'RFCs', followed by a description: 'Memos in the RFC document series contain technical and organizational notes about the Internet.' Below this is a large text block explaining that RFCs cover many aspects of computer networking, including protocols, procedures, programs, and concepts, as well as meeting notes, opinions, and sometimes humor. It provides links to RFCs available from ietf.org and rfc-editor.org, noting a brief time period when the two sites will be out of sync. It also mentions that RFCs associated with an active IETF Working Group can be accessed from the Working Group's web page via IETF Working Groups. Below this is a section titled 'IETF Repository Retrieval' with three bullet points: 'Advanced search options are available at IETF Datatracker and the RFC Search Page.', 'A text index of RFCs is available on the IETF web site here: RFC Index (Text).', and 'To go directly to a text version of an RFC, type https://www.ietf.org/rfc/rfcNNNN.txt into the location field of your browser, where NNNN is the RFC number.' Finally, there is a section titled 'RFC Editor Repository Retrieval' with four bullet points: 'RFC Search Page', 'RFC Index (HTML | TXT | XML)', 'Additional listings of RFCs', and 'RFC Editor Queue'.

ABOUT TOPICS OF INTEREST HOW WE WORK INTERNET STANDARDS

Internet standards >

RFCs

Memos in the RFC document series contain technical and organizational notes about the Internet.

RFCs cover many aspects of computer networking, including protocols, procedures, programs, and concepts, as well as meeting notes, opinions, and sometimes humor. Below are links to RFCs, as available from ietf.org and from rfc-editor.org. Note that there is a brief time period when the two sites will be out of sync. When in doubt, the RFC Editor site is the authoritative source page.

RFCs associated with an active IETF Working Group can also be accessed from the Working Group's web page via [IETF Working Groups](#).

IETF Repository Retrieval

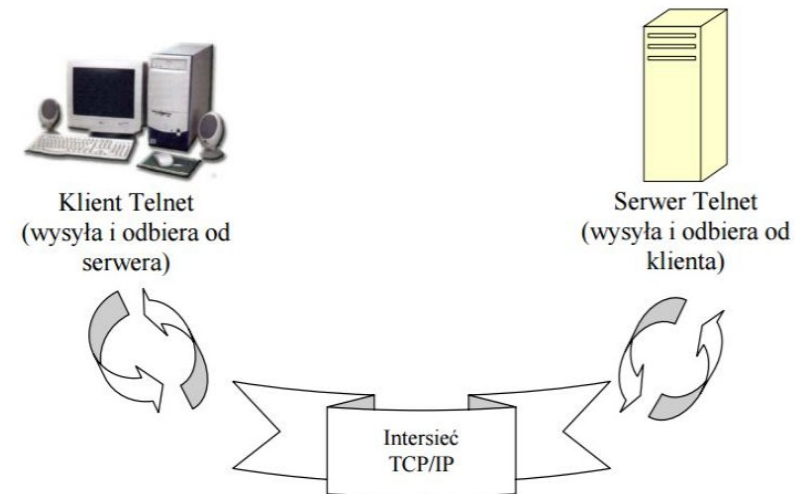
- Advanced search options are available at [IETF Datatracker](#) and the [RFC Search Page](#).
- A text index of RFCs is available on the IETF web site here: [RFC Index \(Text\)](#).
- To go directly to a text version of an RFC, type <https://www.ietf.org/rfc/rfcNNNN.txt> into the location field of your browser, where NNNN is the RFC number.

RFC Editor Repository Retrieval

- [RFC Search Page](#)
- [RFC Index \(HTML | TXT | XML \)](#)
- [Additional listings of RFCs](#)
- [RFC Editor Queue](#)

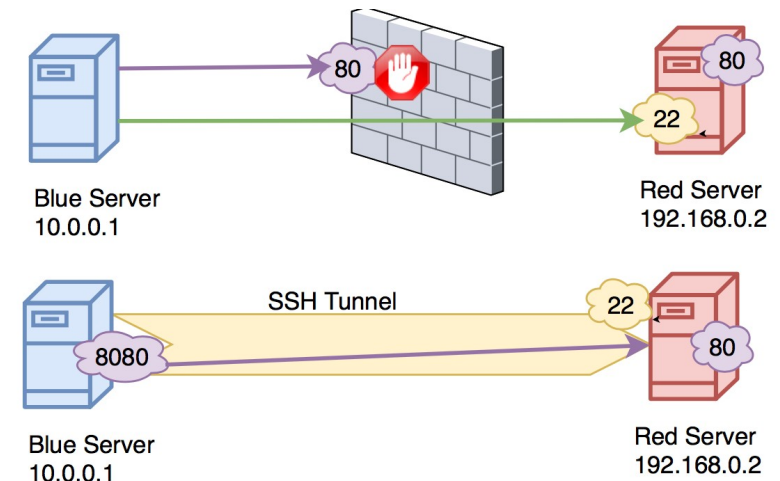
Telnet

- **Telnet** (*Network Terminal Protocol*) jest protokołem zadalnego dostępu do komputera poprzez terminal, RFC 854
- Działa za pomocą protokołu TCP, *well known port to 23*
- Obsługuje jedynie terminale numeryczne w trybie tekstowym (brak GUI czy myszy)
- Działa w trybie klient-serwer → na komputerze, na który chcemy się zalogować musi działać serwe, który obsługuje tę usługę
- Wymaga posiadania konta na serwerze
- Często wykorzystywany np. do konfiguracji switchy czy routerów
- Wada – brak szyfrowania
- Obecnie zastępowany przez SSH

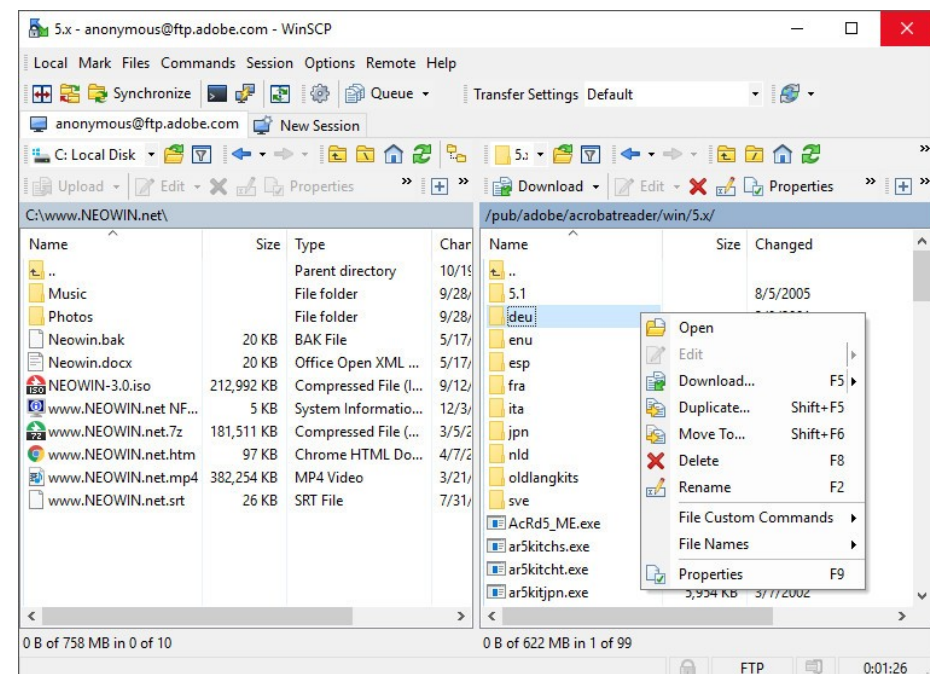
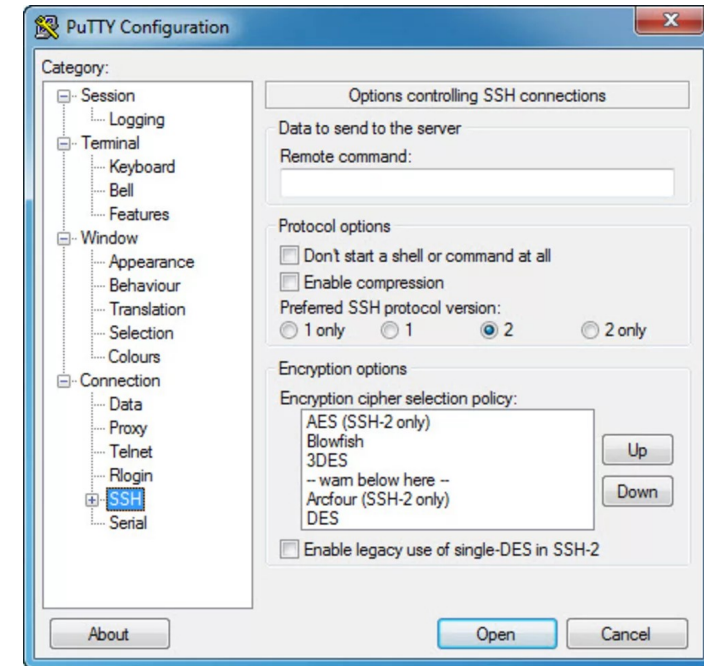
SSH

- **SSH** (*Secure Shell Login*) jest protokołem zadalnego dostępu do komputera, jak telnet, ale z wykorzystaniem szyfrowania, RFC 4253
- Działa za pomocą protokołu TCP, *well known port to 22*
- Szyfrowanie asymetryczne (hasła, klucze)
 - szyfrowane zarówno hasło jak i klucze
- Dużo więcej możliwości:
 - terminal (ssh)
 - przesyłanie plików (scp, sftp)
 - zdalna kopia (rsync)
 - tunelowanie (np. aplikacje GUI, X11)

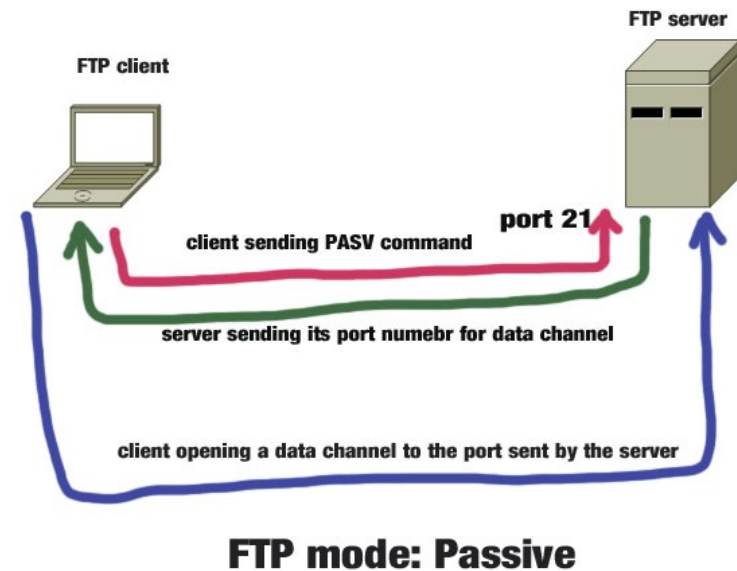
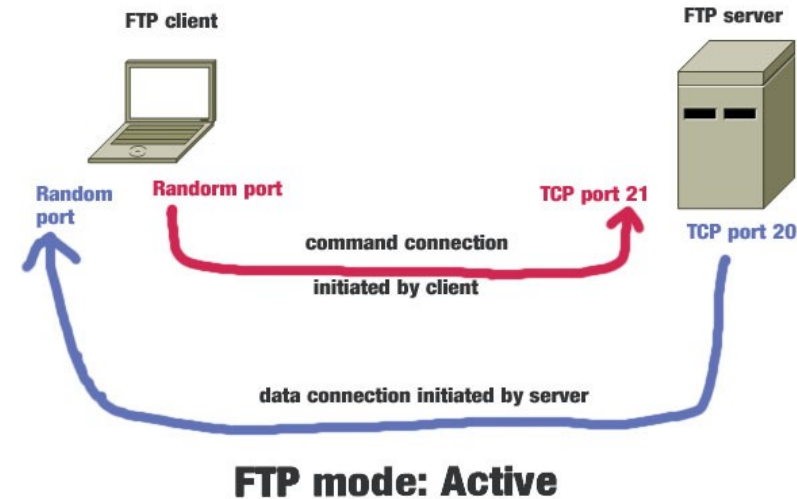
SSH

- SSH ma dwie implementacje:
 - zamknięta: ssh.com
 - otwarta – OpenSSH – obecnie używana
- Istnieją również dwie wersje (SSHv1, SSHv2)
- Aplikacje klienckie:
 - PuTTY
 - WinSCP
 - OpenSSH
 - ... inne

FTP

- **FTP** (*File Transfer Protocol*) jest protokołem transferu plików, RFC.959
- Działa za pomocą protokołu TCP, *well known ports* to 20 oraz 21
- Może działać w dwóch trybach:
 - tryb aktywny:
 - port 21 – polecenia (klient → serwer)
 - port 20 – transfer danych (serwer → klient)
 - tryb pasywny:
 - port 21 – polecenia (klient → serwer)
 - port powyżej 1024 (ustalany przez klienta) – transfer danych (serwer → klient)
- Tryb dostępu:
 - anonimowy – bez hasła uwierzytelniającego
 - autoryzowany – w oparciu o login i hasło
- Istnieją warianty z szyfrowaniem

SMTP

- **SMTP** (*Simple Mail Transfer Protocol*) protokół służący do przekazywania poczty elektronicznej w Internecie, RFC 821 oraz RFC 532
- *Well known port* to 25 (czasami 587) - protokół TCP
- Komunikacja serwer-serwer – wykorzystuje serwery do przesyłania wiadomości
- Protokoły klienckie (np. Outlook, Thunderbird) używają go tylko do wysyłania poczty
- Jak to działa?

SMTP

- Pewnie wyobrażacie sobie to tak:

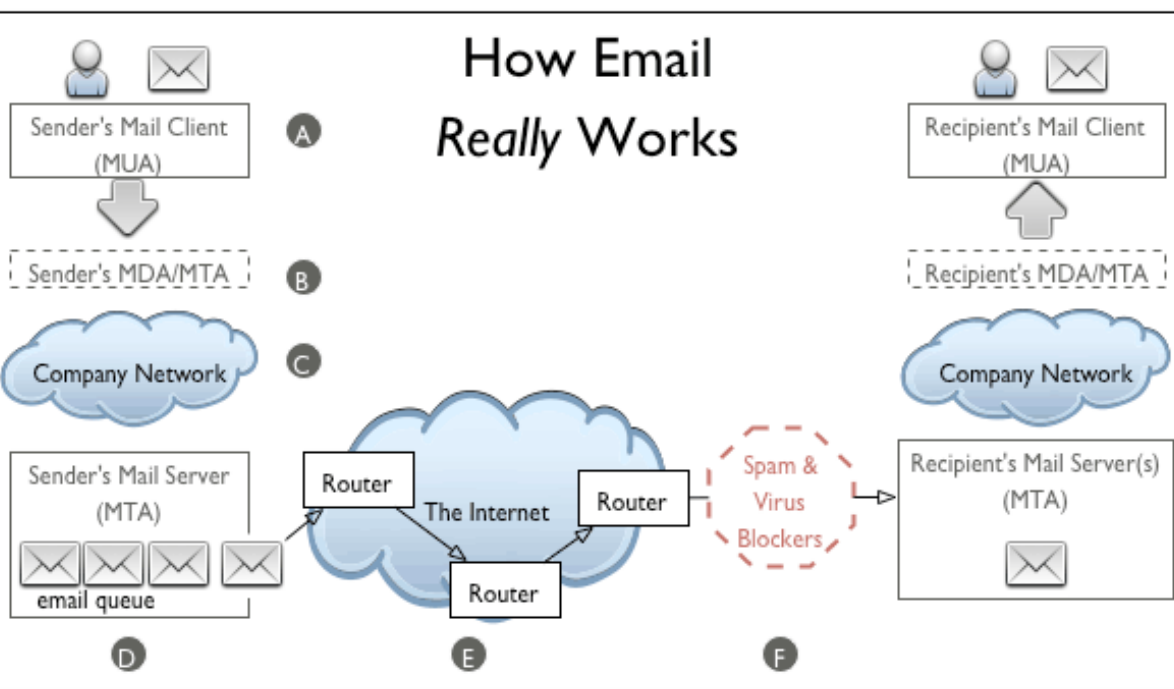

SMTP

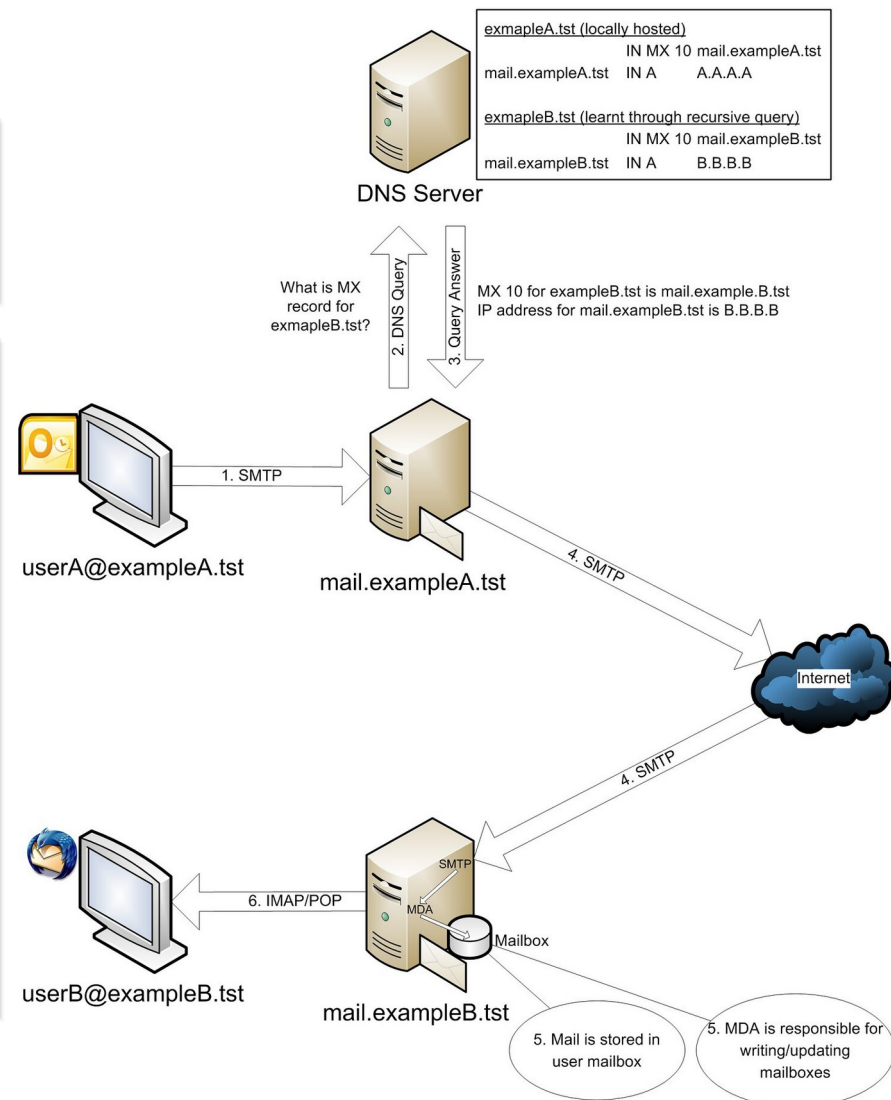
- A w praktyce wygląda to tak:
 - użytkownik (*Mail User Agent* – **MUA**)
 - połączenie MUA z *Mail Submission Agent* (**MSA**) – port 25 lub 587
 - MSA przesyła dane do *Mail Transfer Agent* (**MTA**, zwykle ta sama maszyna)
 - MTA uzyskuje poprzez DNS (rekord **MX** – *Mail Exchange*) adres domeny docelowej – serwera poczty odbiorcy lub pośrednika (**MDA** – *Mail Delivery Agent*)
 - MTA przesyła dane do MDA, ten ewentualnie do kolejnego pośredniczącego MDA, aż do celu
 - MUA odbiorcy poprzez inny protokół (POP lub IMAP) łączy się z MDA i pobiera e-mail

SMTP

- A w praktyce wygląda to tak:

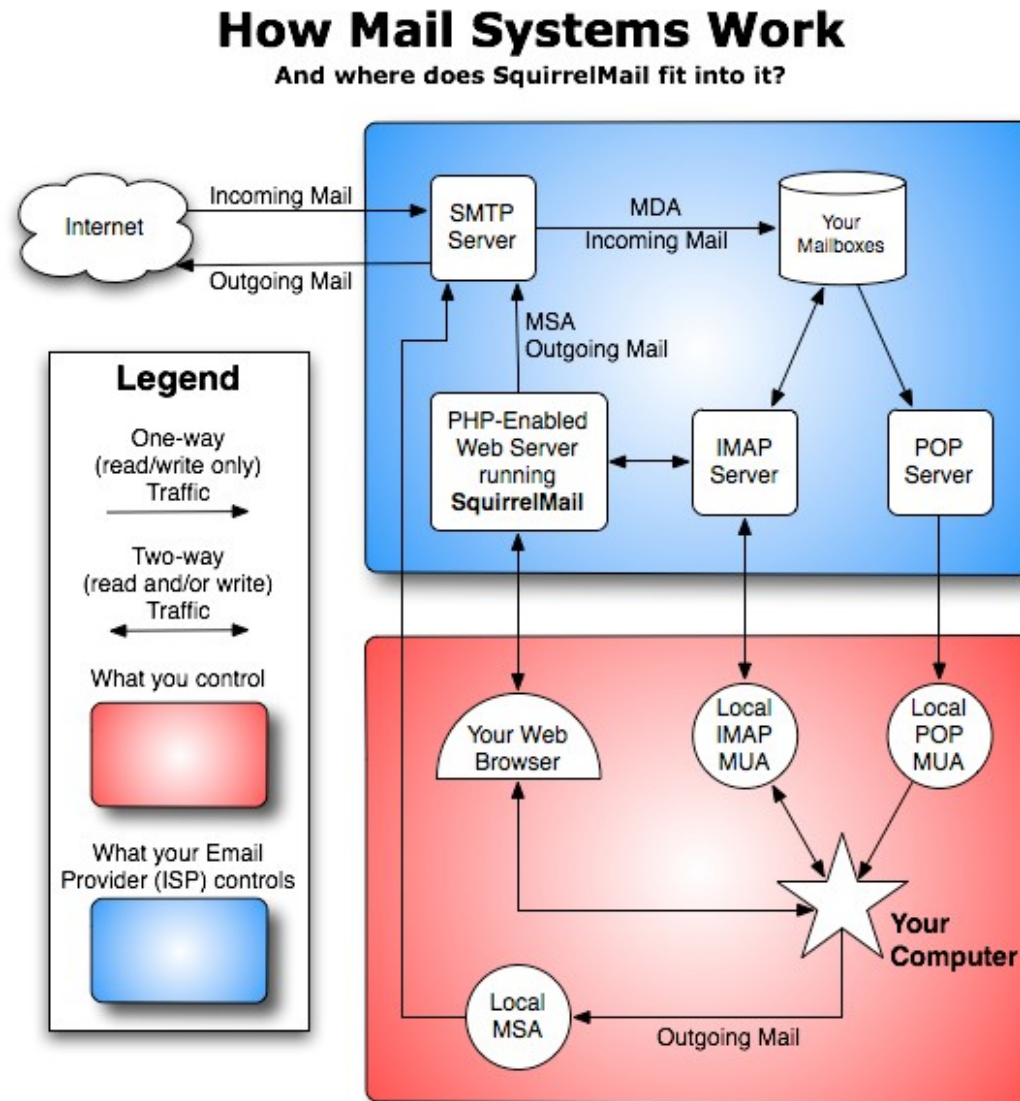

How Mail Server Works (Service Provider MX not used)

SMTP

- A to co my kontrolujemy wygląda tak:

SMTP

- **Podstawowe komendy protokołu SMTP**

- HELO – C->S, identyfikacja klienta na serwerze i inicjalizacja komunikacji
- EHLO – jak HELO, gdy klient chce użyć ESMTP
- MAIL – specyfikacja adresu nadawcy
- RCPT – specyfikacja adresu odbiorcy
- DATA – początek treści wiadomości (na zakończenie kropka w nowej linii)
- RSET – przerwanie wysyłania maila i wyczyszczenie informacji o nadawcy/odbiorcach
- NOOP – żądanie odpowiedzi OK (PING)
- QUIT – C->S, żądanie zakończenia połączenia
- VRFY – żądanie zweryfikowania istnienia klienta na danym serwerze

- **Przykładowa komunikacja**

- W domenie example.com
- Pomiedzy bob@
- Do alice@, CC dla theboss@

```
S: 220 smtp.example.com ESMTP Postfix
C: HELO relay.example.com
S: 250 smtp.example.com, I am glad to meet you
C: MAIL FROM:<bob@example.com>
S: 250 Ok
C: RCPT TO:<alice@example.com>
S: 250 Ok
C: RCPT TO:<theboss@example.com>
S: 250 Ok
C: DATA
S: 354 End data with <CR><LF>.<CR><LF>
C: From: "Bob Example" <bob@example.com>
C: To: Alice Example <alice@example.com>
C: Cc: theboss@example.com
C: Date: Tue, 15 January 2008 16:02:43 -0500
C: Subject: Test message
C:
C: Hello Alice.
C: This is a test message with 5 header fields and 4 lines
C: Your friend,
C: Bob
C: .
S: 250 Ok: queued as 12345
C: QUIT
S: 221 Bye
{The server closes the connection}
```

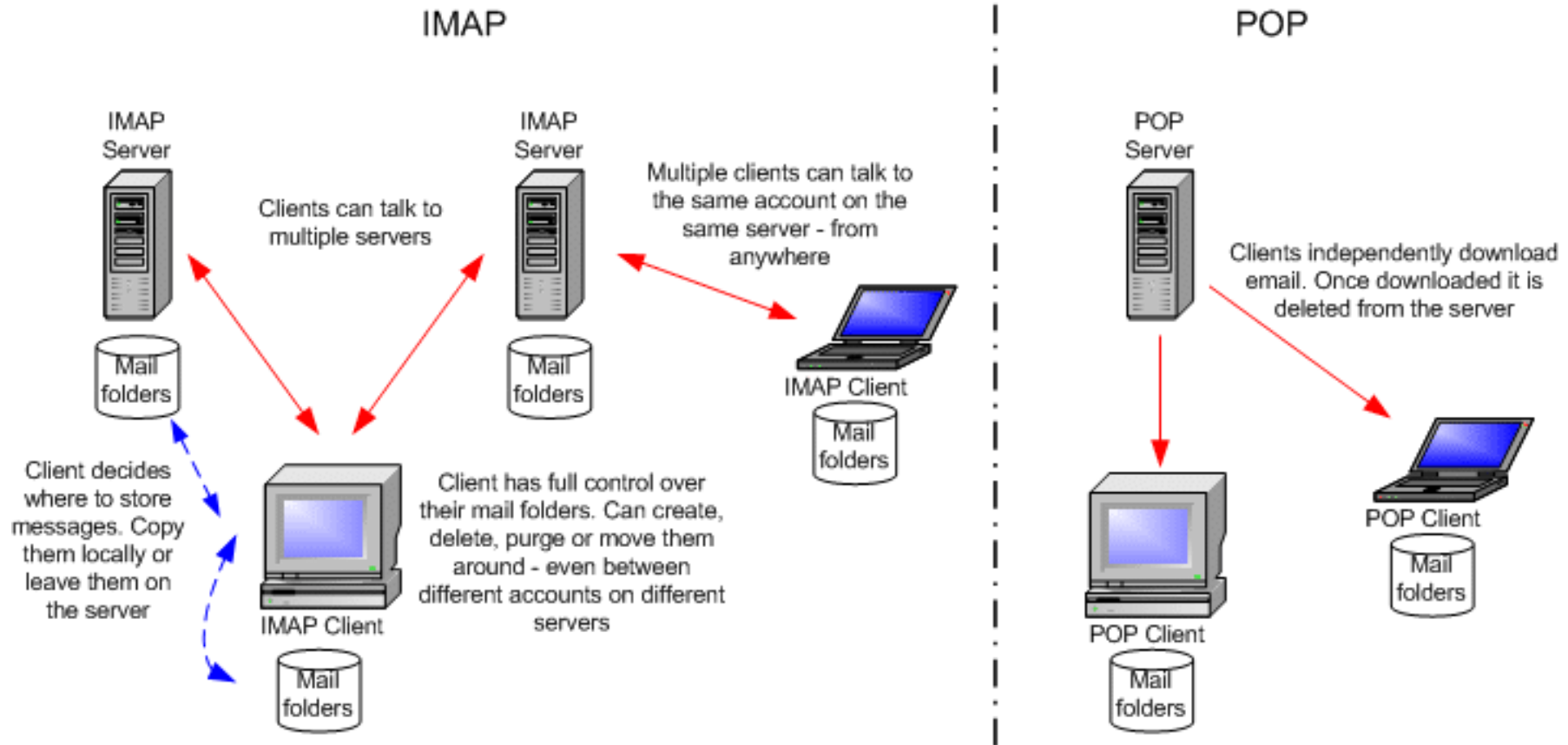
POP3

- **POP** (*Post Office Protocol*) jest protokołem klienckim do odbierania wiadomości e-mail z serwerów pocztowych, RFC 1939
 - aktualnie wersja trzecia – POP3
 - obecnie IMAP bardziej popularny
- Protokół działa w protokole TCP, port 110
- Tryb działania klient-serwer
 - klient łączy się z serwerem
 - pobranie wszystkich wiadomości z serwera
 - zapisanie wiadomości u klienta
 - usunięcie pobranych wiadomości na serwerze (z możliwością ich zachowania na serwerze)
 - serwer nasłuchuje na porcie 110 czy klient się podłączył

IMAP

- **IMAP** (*Internet Message Access Protocol*) podobnie jak POP3 służy do pobierania wiadomości z serwera pocztowego, RFC 3501
 - w przeciwieństwie do POP3 – zostawiamy wiadomości na serwerze (wiele klientów)
 - również wykorzystuje TCP, port 143 (w szyfrowaniu port 993)
- Zalety w stosunku do POP3:
 - równoległe podłączanie wielu klientów
 - dostęp do części wiadomości bez pobierania całej
 - flagi stanu (odebrana, przeczytana, itp.)
 - tworzenie folderów i grupowanie wiadomości
 - przeszukiwanie wiadomości na serwerze bez ściągania

IMAP

HTTP

- **HTTP** (*Hypertext Transfer Protocol*) jest protokołem do przesyłania dokumentów hipertekstowych, RFC 2616
- Powtórka z Wykładu 1...

Krótką historia Internetu (3)

Vague but exciting ...

CERN DD/OC

Information Management: A Proposal

Tim Berners-Lee, CERN/DD

March 1989

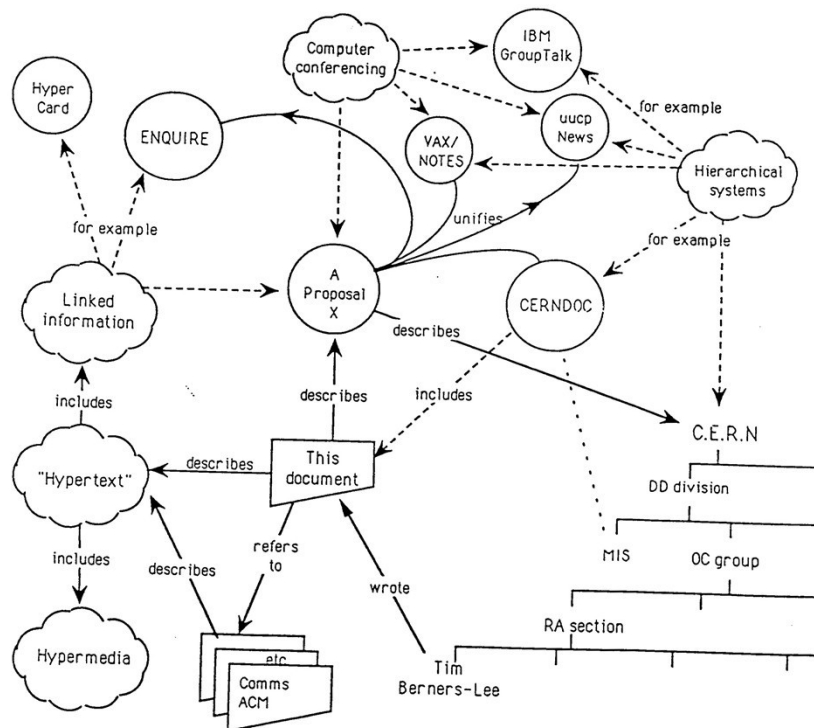

Information Management: A Proposal

Abstract

This proposal concerns the management of general information about accelerators and experiments at CERN. It discusses the problems of loss of information about complex evolving systems and derives a solution based on a distributed hypertext system.

Keywords: Hypertext, Computer conferencing, Document retrieval, Information management, Project control

<https://cds.cern.ch/record/369245/files/dd-89-001.pdf>

1989 – Timothy Berners-Lee, pisze dokument “Information Management: A Proposal”, w którym:

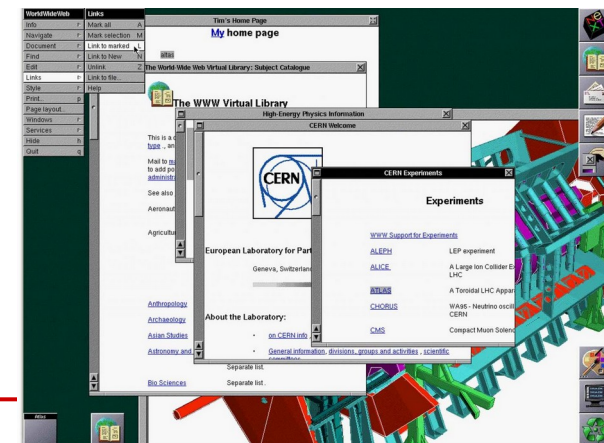
- wprowadza HTML, HTTP, URL, które składają się na WWW (**World Wide Web**)
- tworzy pierwszy serwer WWW
- Pierwsza strona WWW:

<http://info.cern.ch/hypertext/WWW/TheProject.html>

Dla większości ludzi
WWW jest synonimem Internetu

źródło: cern.ch

HTTP

- **HTTP** (*Hypertext Transfer Protocol*) jest protokołem do przesyłania dokumentów hipertekstowych, RFC 2616
 - dokumenty hipertekstowe to takie zawierające linki do innych dokumentów
 - działa w systemie klient-serwer, jest bestanowy (brak monitoringu sesji)
 - port 80, protokół TCP
- Komunikacja z serwerem za pomocą metod

HTTP

- **Metody HTTP**

- GET – pobranie z serwera do klienta zasobu wskazanego przez URI (Uniform Resource Identifier)
 - POST – żądanie odebrania przez serwer danych (np. formularza, komentarza, rekordu bazy danych) przesłanych od klienta w ramach zapytania identyfikowanych poprzez URI. (nie jest idempotentne)
 - HEAD – pobranie informacji o danym zasobie z serwera (ale bez jego zawartości)
 - OPTIONS - informacje o metodach obsługiwanych w ramach danego zasobu
 - PUT – żądanie odebrania i utworzenia/zaktualizowania danych wysłanych od klienta do serwera (jest idempotentne)
 - DELETE – żądanie usunięcia zasobu z serwera
 - TRACE – odesłanie przez serwer odebranego zapytania w celu przetestowania ewentualnych narzutów/modyfikacji serwerów pośredniczących
 - CONNECT – konwersja żądania na tunel TCP/IP w celu stosowania komunikacji szyfrowanej
 - PATCH – częściowa modyfikacja zasobu
- Idempotencja – wiele identycznych wywołań takiego samego żądania ma identyczny skutek co pojedyncze wywołanie tego żądania. (dotyczy stanu serwera po obsłudze żądania)

HTTP

User clicks

Browser

```
GET http://weather.example.org/oaxaca HTTP/1.1
Host: weather.example.org
Accept: application/xhtml+xml
```

sends request

Server handles request

sends response

```
HTTP/1.1 200 OK
Content-Length: 45178
Content-Type: application/xhtml+xml; charset=utf-8

<!DOCTYPE html PUBLIC "...
<html xmlns="http://www...
<head>
<title>5 day forecast . . .
```

Server

Browser interprets representation,
displays presentation

```
GET /doc/test.html HTTP/1.1
Host: www.test101.com
Accept: image/gif, image/jpeg, */*
Accept-Language: en-us
Accept-Encoding: gzip, deflate
User-Agent: Mozilla/4.0
Content-Length: 35

bookId=12345&author=Tan+Ah+Teck
```

Request Line

Request Headers

Request Message Header

A blank line separates header & body

Request Message Body

```
HTTP/1.1 200 OK
Date: Sun, 08 Feb xxxx 01:11:12 GMT
Server: Apache/1.3.29 (Win32)
Last-Modified: Sat, 07 Feb xxxx
ETag: "0-23-4024c3a5"
Accept-Ranges: bytes
Content-Length: 35
Connection: close
Content-Type: text/html

<h1>My Home page</h1>
```

Status Line

Response Headers

Response Message Header

A blank line separates header & body

Response Message Body

HTTP

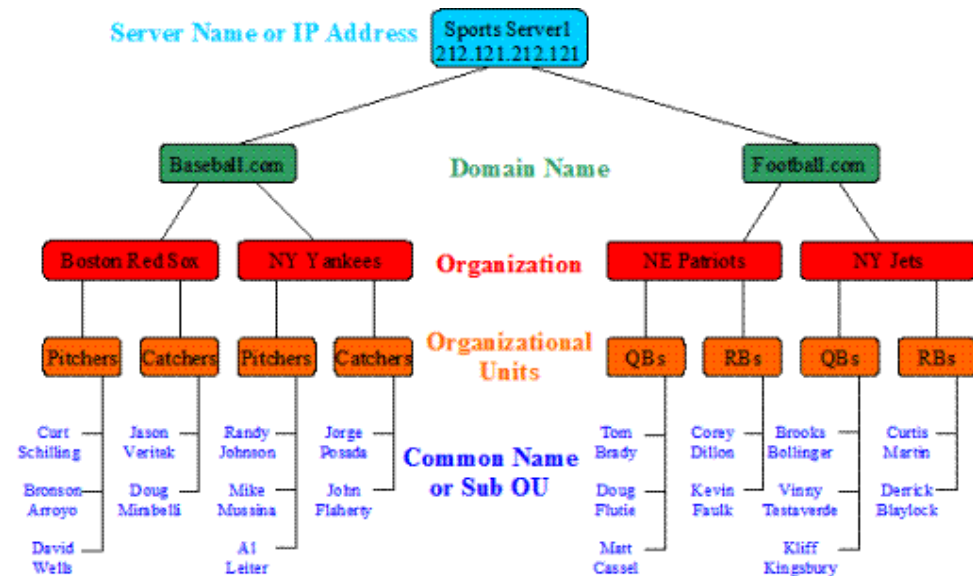
Linia żądania	Znaczenie
GET / HTTP/1.1	prośba o zwrócenie dokumentu o URI / zgodnie z protokołem HTTP 1.1
Host: example.com	wymagany w HTTP 1.1 nagłówek Host służący do rozpoznania hosta, jeśli serwer na jednym IP obsługuje kilka VirtualHostów
User-Agent: Mozilla/5.0 (X11; U; Linux i686; pl; rv:1.8.1.7) Gecko/20070914 Firefox/2.0.0.7	nazwa aplikacji klienckiej
Accept: text/xml,application/xml,application/xhtml+xml,text/html;q=0.9,text/plain;q=0.8	akceptowane (bądź nieakceptowane dla q=0) przez klienta typy plików
Accept-Language: pl,en-us;q=0.7,en;q=0.3	preferowany język strony – nagłówek przydatny przy Language negotiation
Accept-Charset: ISO-8859-2,utf-8;q=0.7,*;q=0.7	preferowane kodowanie znaków
Keep-Alive: 300	czas, jaki klient chce zarezerwować do następnego zapytania w przypadku połączenia Keep-Alive
Connection: keep-alive	chęć nawiązania połączenia stałego Keep-Alive z serwerem HTTP/1.0
	znak powrotu karetki i nowej linii (CRLF)

HTTP

Linia odpowiedzi	Znaczenie
HTTP/1.1 200 OK	kod odpowiedzi HTTP - zaakceptowanie i zwrócenie zawartości
Date: Thu, 20 Dec 2001 12:04:30 GMT	czas serwera
Server: Apache/2.0.50 (Unix) DAV/2	opis aplikacji serwera
Set-Cookie: PSID=d6dd02e9957fb162d2385ca6f2829a73; path=/	nakazanie klientowi zapisania ciasteczka
Cache-Control: no-store, no-cache, must-revalidate	no-store zabrania przechowywania dokumentu na dysku, must-revalidate nakazuje bezwzględnie sprawdzić świeżość dokumentu za każdym razem
Keep-Alive: timeout=15, max=100 Connection: Keep-Alive	akceptacja połączenia Keep-Alive dla klientów HTTP/1.0
Transfer-Encoding: chunked	typ kodowania zawartości stosowanej przez serwer
Content-Type: application/xhtml+xml; charset=utf-8	typ MIME i strona kodowa zwróconego dokumentu
	znak powrotu karetki i nowej linii (CRLF)
<html><head><title>An Example page</title></head> <body> Hello World</body></html>	tutaj zawartość dokumentu (wiele linii)

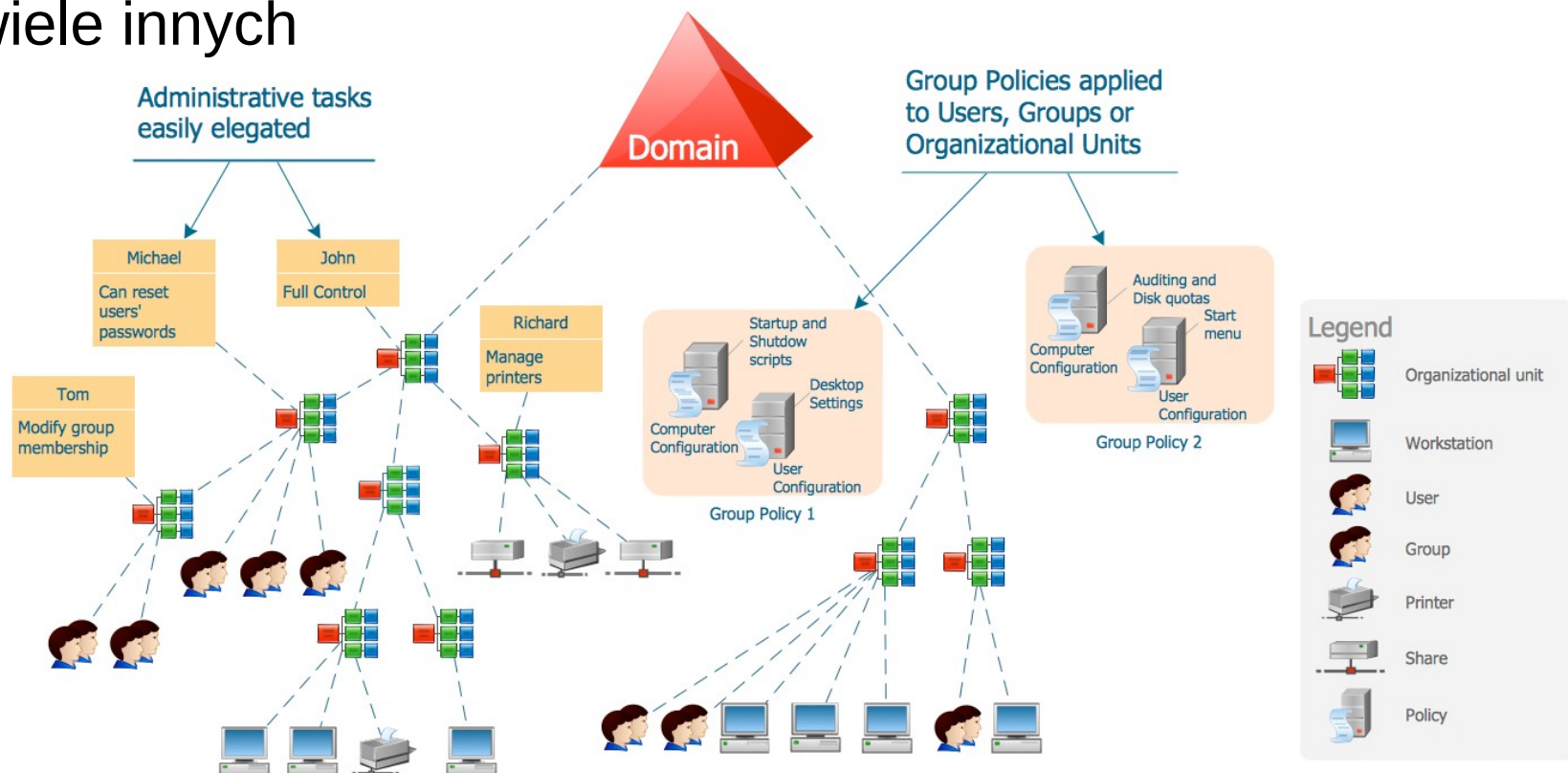
LDAP

- **LDAP** (*Leightweight Directory Access Protocol*) jest protokołem umożliwiającym korzystanie z usług katalogowych, RFC 4511
 - **Usługa katalogowa** (*Directory service*) – to baza danych zawierająca: użytkowników, aplikacje, urządzenia i inne zasoby sieciowe. Pomaga kojarzyć (tworzy relacje) między ludźmi i aplikacjami/urządzeniami (przykładowo – można się dostać do drukarki z poziomu wielu użytkowników)
 - LDAP pracuje na protokole TCP, port 389
 - dane w drzewiastej strukturze katalogów

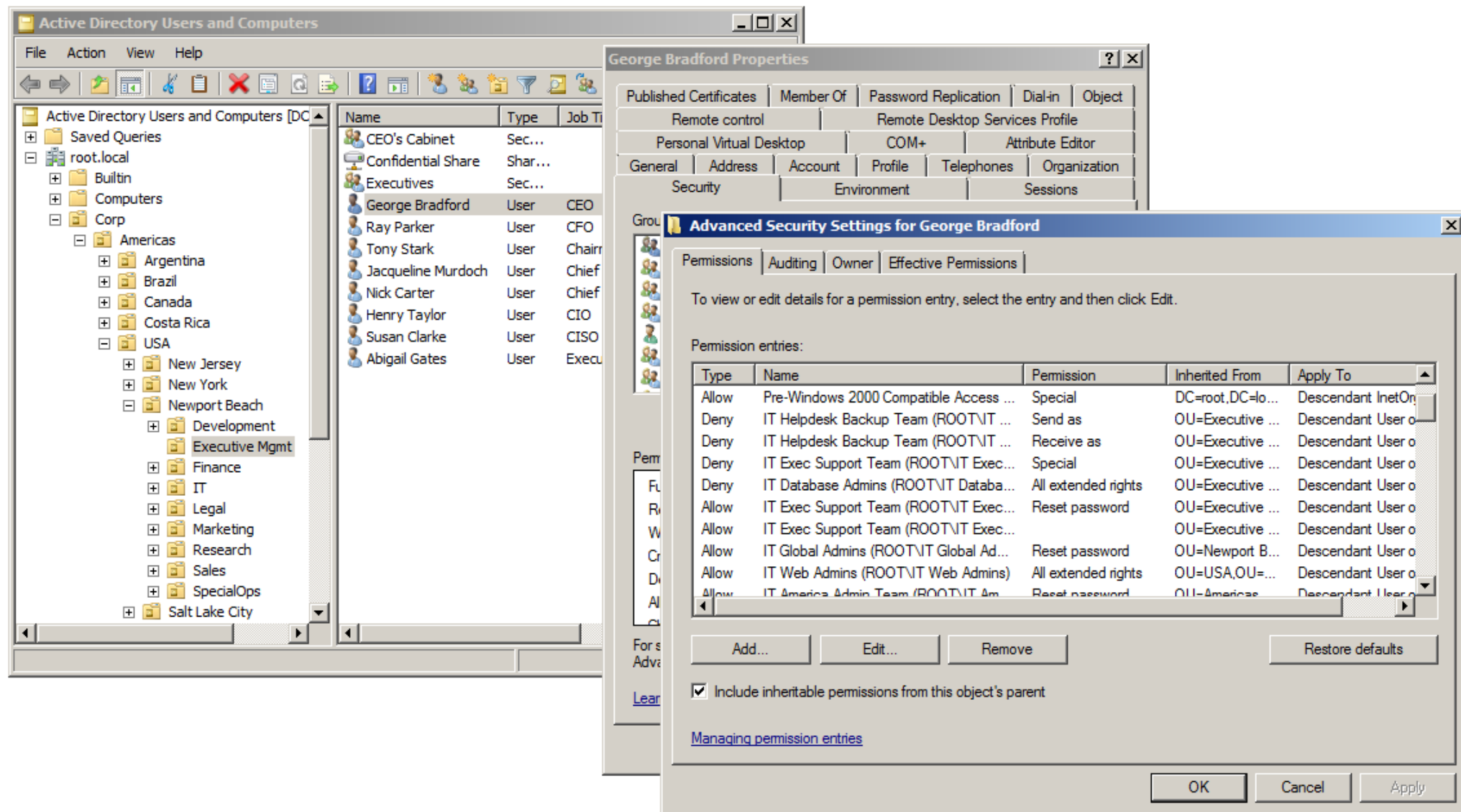

LDAP

- LDAP zapewnia logiczny, precyzyjny i hierarchiczny sposób opisu zasobów danej organizacji
- Przykładowe systemy:
 - Active Directory (Microsoft)
 - OpenLDAP
 - ... wiele innych

LDAP

SSL/TLS

- **SSL** (*Secure Socket Layer*), obecnie nazywane **TLS** (*Transport Layer Security*) jest protokołem do bezpiecznej komunikacji przy udziale certyfikatów, RFC 6101
 - działa w warstwie sesji modelu OSI
 - wykorzystywany jest przez protokoły wyższego poziomu (aplikacji)
 - np. HTTPS
 - wykorzystuje szyfrowanie (klucze publiczne i prywatne) danych

HTTP vs HTTPS

SSL/TLS

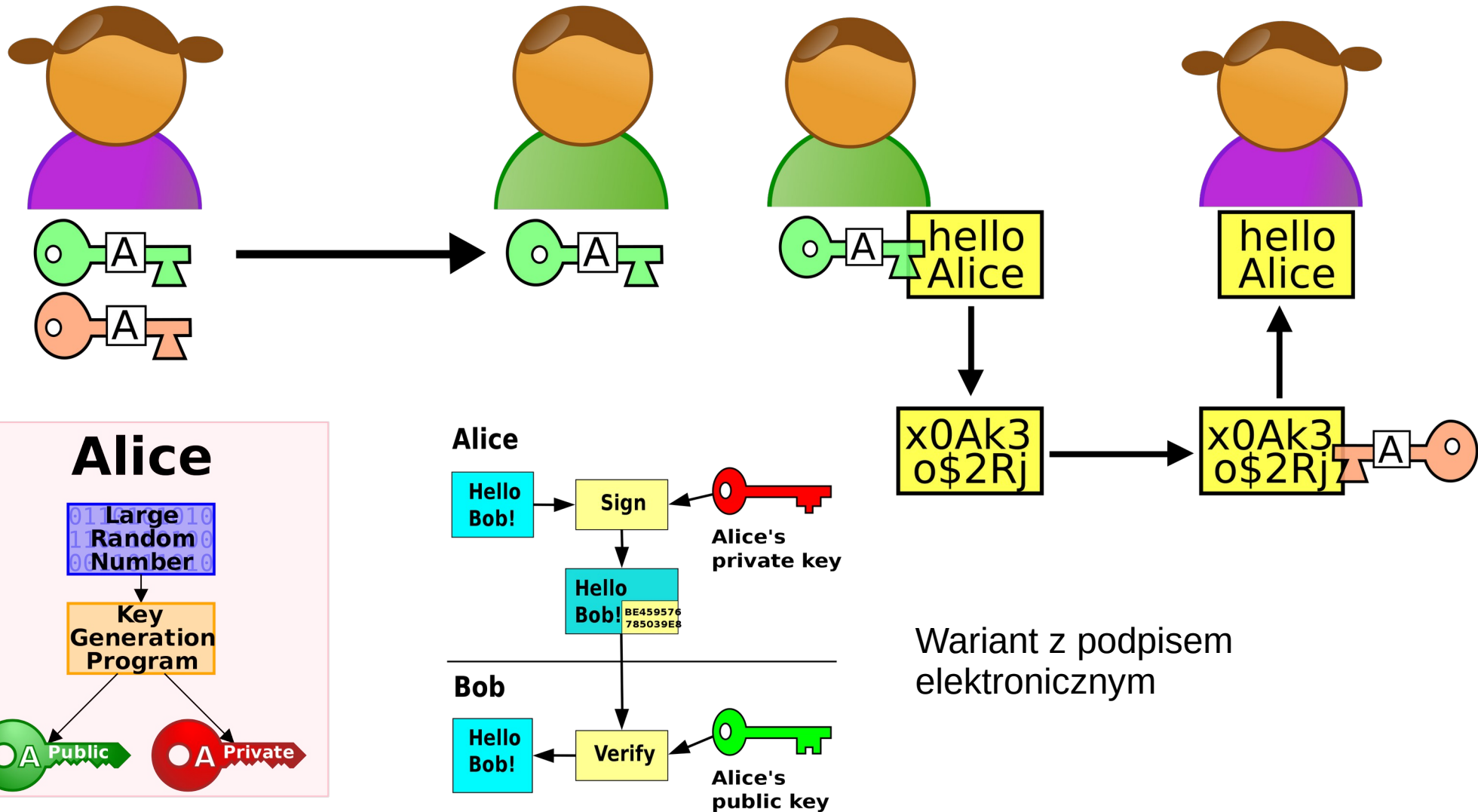
- Potwierdzanie połączeń odbywa się poprzez **certyfikaty SSL** przedstawiane przez serwer (format X.509)
- Certyfikaty są podpisywane przez specjalne urzędy certyfikacji (**CA** – *Certificate Authority*). Jeśli certyfikat nie posiada autoryzacji CA, zostanie nam wyświetlony stosowny komunikat
- Certyfikaty są wydawane przez lokalne organizacje (np. rządowe agendy)
 - przykładowo w Polsce instytucją certyfikującą podpis kwalifikowany (to też certyfikat SSL!) wystawców jest **Narodowe Centrum Certyfikacji** przy NBP - <https://www.nccert.pl/>

Narodowe Centrum Certyfikacji (NCCert)

SSL/TLS – klucze publiczne i prywatne

- Kryptografia asymetryczna, w którym jeden z kluczy (publiczny) jest udostępniany i służy do szyfrowania wiadomości

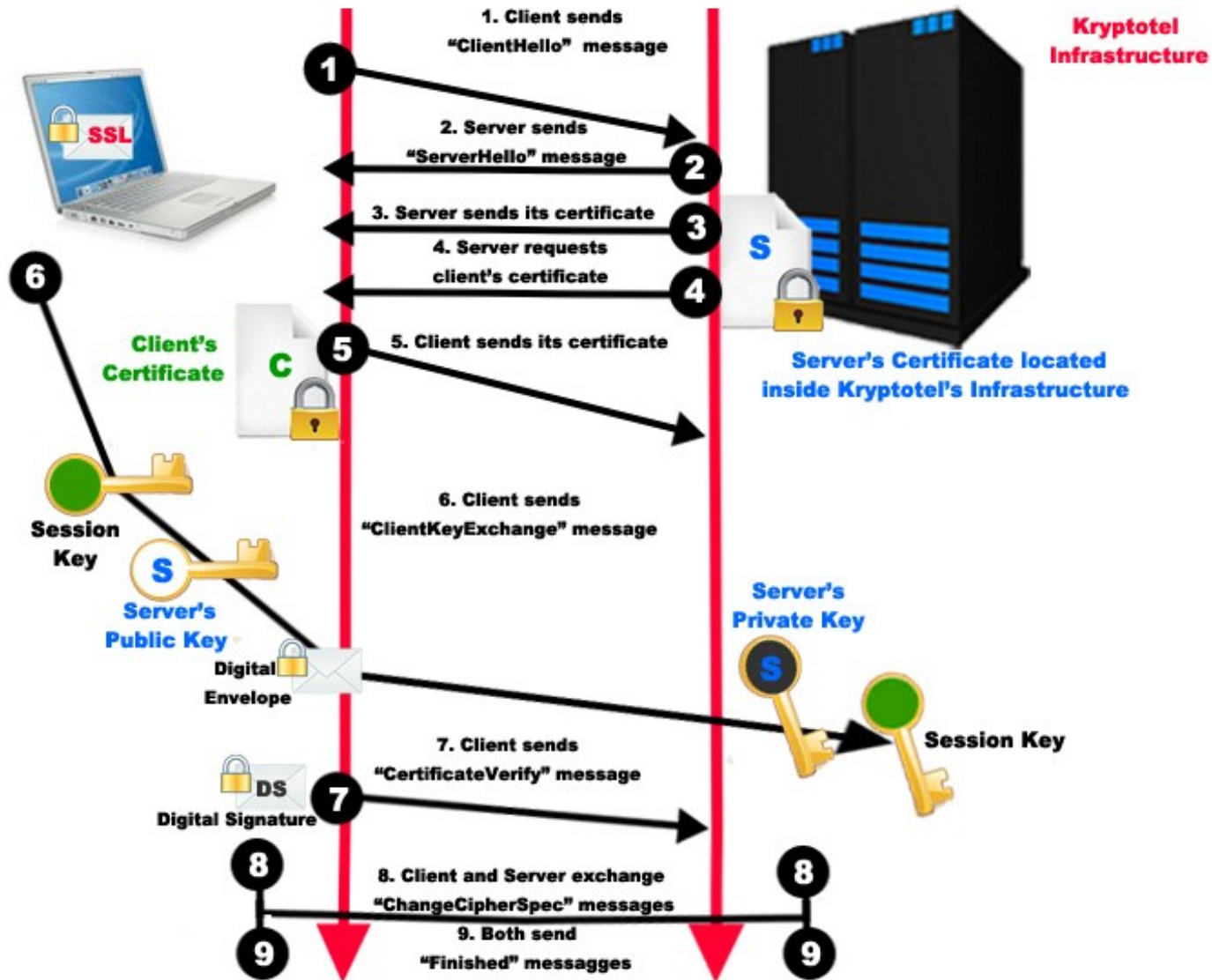

SSL/TLS

- Jak to działa?
- Protokół SSL działa dwuetapowo
 - Pierwszy etap – Hello - następuje uzgadnianie pomiędzy klientem a serwerem parametrów kryptograficznych
 - Następnie serwer wysyła swój certyfikat pozwalający klientowi na sprawdzenie swojej tożsamości.
 - Kolejnym etapem jest wysłanie przez serwer swojego klucza publicznego.
 - Dalej – serwer zawiadamia, że klient może przejść do następnej fazy zestawiania połączenia
 - Klient generuje tajny klucz sesji, używany do faktycznej wymiany danych. Klucz jest generowany na podstawie liczb losowych (klienta i serwera) ustalanych w pierwszej fazie – Hello. Klucz jest szyfrowany za pomocą klucza publicznego serwera
 - Wygenerowany tajny klucz jest kluczem algorytmu symetrycznego
 - Po tych procesach, zasadnicza wymiana danych następuje już przy użyciu symetrycznego szyfrowania
- Takie rozwiązanie jest obecnie uznawane za standard bezpiecznych połączeń internetowych, a protokół SSL/TLS jest obecnie instalowany we wszystkich przeglądarkach internetowych. Umożliwia on również zabezpieczenie protokołów warstw aplikacji takich jak np. poczta elektroniczna czy strony internetowe (banki)

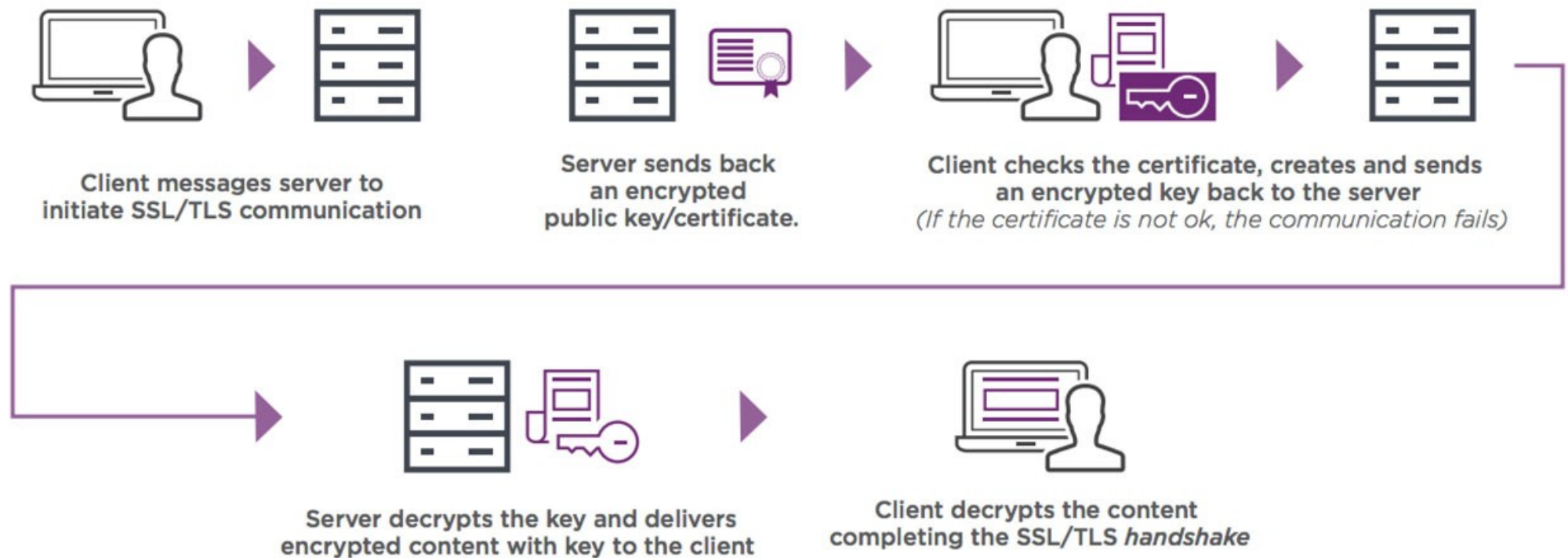
SSL/TLS

- Jak to działa?

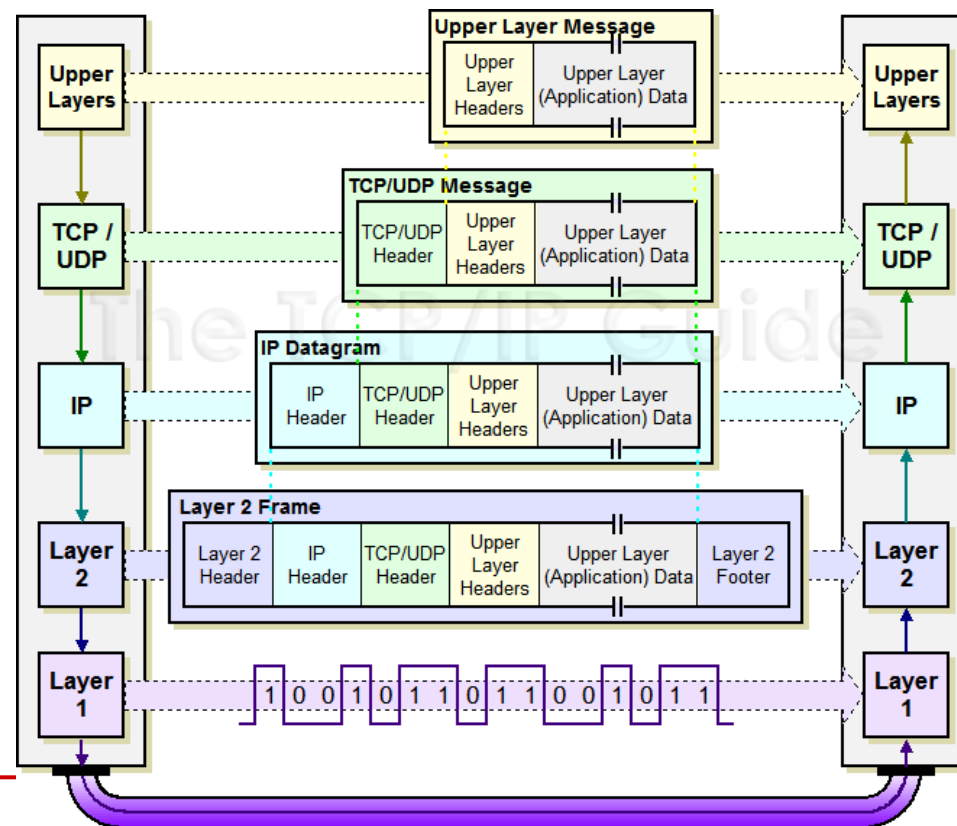
SSL/TLS

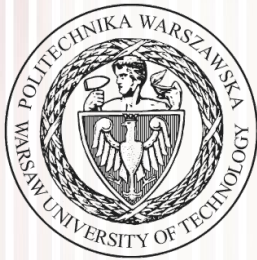
- Jak to działa?

Inne protokoły

- Protokołów jest oczywiście bardzo dużo
- Pisząc program komputerowy albo korzystamy z już istniejącego (np. nasz klient SSH), albo tworzymy swój własny (np. jakaś gra komputerowa)
- Dane są oczywiście ubierane w nagłówki protokołu (np. HTTP) kapsułkowane do niższych warstw modelu ISO/OSI

KONIEC